

Gertakari misteriotsuak

Zuberoako herri txiki batean misterioz betetako eta, oraingoz, erantzunik gabeko gertaera bat jazo da. Ganderailu baten desagerpena, ohar misteriotsu bat, pertsonaia mitologikoak gaur egungo testuinguruan... gertaerak kondaira berri bat hasterako osagai guztiak dauzka.

Desagerpenaren inguruko misterioa aitzakiatzat hartuta, sekuentzia honetan ariketa hauek egin ditzakezu:

- Gertaera misteriotsuak azaldu.
- Bideoa ikusi eta adierazpideak zure hitzak erabiliz eman.
- Hipotesiak landu.
- Kondairari jarraipena eman.
- Mendibeko ganderailuaren kondaira ezagutu (jarduera osagarria)

Argazkia: Dorothe, Pixabay

1. Misterioak

Binaka jarrita, adierazi ikaskideari misterio zalea zaren edo horrelako kontuek izutzen zaituzten. Segidan dituzun gertaera horiei buruz zer dakizue? Elkarri kontatu eta osatu informazioa.

- Bermudetako hirukia
- Otsateko misterioa
- Belmezeko aurpegiak
- Belchiteko gertaerak
- ...

Adib:

Ni kakati hutsa naiz, behin telebistako saio batean Belchiteko gertaerei buruzko dokumentala ikusten hasi eta gero ez nintzen sofatik jeikitzeke gai, bikotekideari deitu behar izan nion niregana etor zedin! Misterioa gustuko dut baina berehala ikaratzen naiz!

Argazkia: Petra, Pixabay

Kar-kar-kar! Eta zer gertatu zen ba Belchiten?

Belchite Zaragozako herri bat da eta bertan...

2. Ganderailu galdua

Bideoa ikusi ondoren eta testuingurua aintzat hartuta, eman adierazpideak zure hitzak baliatuz beste modu batera. Behar izanez gero, bideoa bitan ikus dezakezu.

180 biztanle-inguru	<i>180 bat auzokide Gutxi gorabehera 180 herritar 200 biztanle eskas</i>
Gertakari benetan bitxia	
Bitxi bezain adierazkaitza	
Herriko Etxearen aitzinerat	
Zernahi gisaz	
Ez zuela egiten ahal	
Azalpena arduradunaren nortasunean egon liteke	
Orain zuena da	

<https://labur.eus/hAL0B>

Zuzendu ariketa talde handian.

3. Hipotesiak

Hipotesia: zerbait azaltzeko edo frogatzeko abiapuntutzat hartzen den behin-behineko baieztapena, gerora egiaztatu behar dena. Hipotesiak adierazteko, ondorengoak erabil daitezke:

A) Ustea edo iritzia adierazteko egiturak:

- Nahiko berezia **dela uste dut, pentsatzen dut, deritzot, esango nuke.**
- Adituen **ustez, iritziz, aburuz, arabera** hori ez da hain erraza.
- Kasu hau faltsua **delakoan gaude.**

B) Zalantza, ziurtasunik eza edota probabilitatea adierazteko egiturak:

- **Antza denez, itxuraz** lekukoak gezurretan aritu dira.
- **Agian, beharbada** izutu egin ziren.
- **Dirudienez, diotenez, esaten denez** ikerketa talde bat osatuko dute.
- **Badirudi** gauzak argitzen ari direla.
- **Segur aski, seguru asko, ziur aski** lapurrak bat baino gehiago izango ziren.
- **Baliteke, litekeena da** saltzaileak salaketa jartzea.
- Bertan zeudenez oso gaizki pasa **omen** zuten.
- Iritsiko **ote** ziren helmugara?
- Egia **al** da Mendiben gertatutakoa?

Mendibeko gertakarian, ganderailua mezu batekin agertu da. Honela dio:

Mendibeko herriari,

Zortzi ehun urte behar izan ditut salbatoreko kaperatik ateratzeko eta beste hirur urte Haritz-Khurutxeko lephotik pasatu ahal izateko, bainan azkenean lortu dut ganderailua Mendiberat ekharte. Orain zuena da, Mendibeko herriarena.

Zaindu zazue girixtinoek berriro ebatsi ez dezaten.

Basanderea

Sekuentziaren oinarri den gertaera aintzat hartuz, eraiki elementu hauen inguruko zure hipotesia. Saia zaitez arestian ikusitako hipotesi-egiturak erabiltzen.

- Egilearen inguruko hipotesia: nor izan daitekeen, bat baino gehiago izan diren, euren perfila, jatorria, motibazioa....
- Ganderailuari buruzko hipotesia: non egon den azken hiru urte hauetan, zergatik da hain berezia, ezaugarriak, boterea...
- Zer rol dute Mendibeko herritarrek guzti honetan?
- Zer dago honen guztiaren atzean? Zein da helburua?

Adib:

*Gertaerari buruzko hipotesia: **esango nuke** horrelako gertaerak herri txikietan hirietan baino gehiagotan gertatzen direla. **Beharbada**, jende gutxiago bizi delako eta herritar guztien joan-etorriak kontrolatzea errazagoa delako. **Nire ustez, litekeena da** ganderailua Udaletxe aurrean gauez utzi izana, herritar guztiak lotan zeudela, baina herriko zakurrek ez **ote** zuten zaunkarik egin? Inork ez al zuen ezer entzun? **Baliteke** herritar guztiak jakinaren gainean egotea...*

Talde txikitan, azaldu eta eztabaidatu lau galdera horien inguruan sortu dituzuen hipotesiak: zergatik izan litezkeen balekoak hipotesi batzuk eta besteak ez, kontraesanik ba ote dagoen ikusi...

4. Eman amaiera kondairari

Talde txikitan, eman iezaiozue bukaera Mendibeko ganderailuaren misterioari. Galdera hauek lagungarri izango zaizkizue bukaera josteko:

- Zer egingo dute ganderailuarekin?
- Zer pasako da egileekin?
- Etekinik aterako diote gertakariari?

Amaitzeko, ahoz gora azaldu gelakideen aurrean kondairari eman diozuen amaiera eta, entzundako guztien artean, aukeratu orijinalena izan dena.

Irakurgai osagarria: Mendibeko ganderailuaren kondaira (hautazkoa)

Bideoan ikusitakoak arreta piztu badizu, jarraian, Mendibeko ganderailuaren kondaira irakurri eta ezagutzeko aukera daukazu.

Mendibetik Irati mendira doan bidean Salvatore ermita dago. Ermita horri buruz badira hainbat legenda.

Horietako batek Salvatoreren aurkitzen den argimutil (ganderailu) zahar bat aipatzen du. Galharbeko-potxako koban bizi zen Basandereak, Basajaunek lapurtutako argimutila zuen. Lohiberria (Mendibe) baserriko gazte batek, lapurtutako zutargia ikusi zuen eguzkitara. Basandere bere ilea urrezko orrazia orrazten ari zen bitartean.

Artzain gazteak behin eta berriz eskatu zion argimutila Basandereri eta honek, azkenean, eman zion. Mutilak Salvatoreren ermitara zeramakien zutargia eta Basanderek hori Ikustean, jarraika eta oihuka hasi zitzaion. Mendi gailurrean zegoen Basajaun, eta hura ere gaztearen atzetik abiatu zen, gertatutakoa ikustean.

Gazteak, ordurako Salvatoretik hurbil, garrasika ondorengoa esan zuen: *Jondoni Salvatore, zuretzat nuen, othoi urrikal zakizkit!*

Berehala entzun zen Salvatoreko kanpai-hotsa eta Basandere eta Basajaun bertan gelditu ziren. Basajaunek hala esan zuen oihu

handiz: *Kanpai madarikatu horrek lagundu dik; baino baraurik harrapatzen hauten egunean, hik ordainduko didak.*

Handik egun batzuetara, Lohibarriko artzain gaztea mendira abiatu zen baraurik, eguna garia jotzen igaro ondoren. Basajaun bidera atera zitzaion eta artzainari haren hitzak etorri zitzaizkion gogora. Mehatxua ez betetzeko, eskua burura eraman eta ile artean gari ale batzuk aurkitu zituen, ahoan sartu eta era horretan hautsi zuen baraua. Jesus batean ezkutatu zen Basajaun.

Argimutilak Salvatoreko ermitan jarraitzen du oraindik. Handik gertuko Mendibetarrek bere herrira eraman nahi izan dute, baina sekulan ez dute lortu Haritz- Kurutxetako muinotik harantzago eramatea.

Iturria: amarauna.euskadi.eus/

<https://labur.eus/tayMt>

ERANTZUNAK

2. Ganderailu galdua

180 biztanle-inguru	<i>180 bat auzokide Gutxi gorabehera 180 herritar 200 biztanle eskas</i>
Gertakari benetan bitxia	Pasadizo bitxi-bitxia Eglatan pasadizo xelebrea
Bitxi bezain adierazkaitza	Arraroa bezain ulergaitza
Herriko Etxearen aitzinerat	Udaletxearen aurrealdera, atarira
Zernahi gisaz	Edonola Edozein modura
Ez zuela egiten ahal	Ezin zuela egin Egitea ezinezkoa zen
Azalpena arduradunaren nortasunean egon liteke	Gakoa egilearen noratsunean egon liteke
Orain zuena da	Orain zuen esku dago. Hemendik aurrera herritarrena da.

HIZTEGI LAGUNGARRIA

Ganderailua. Argimutilla.Kandelak jartzeko beso bat baino gehiagoko tresna.

Bitxi bezain adierazgaitza. Bitxia dela eta horrez gain azalpenak emateko zaila.

Ebatsi zaukuten. Lapurtu, ostu ziguten.

Herriko etxearen aitzinerat. Udaletxearen aurrekaldera. Nora? Aitzinerat, Mendiberat...

Artzain-laborari batek. Artzain eta nekazal lanetan aritzen den pertsona batek.

Borta hori erautsirik. Ate hori puskatuta, hautsita.

Eskaileretarik goitik. Eskaileren goikaldetik. Goiti eta beheiti: gora eta behera.

Zernahi gisaz. Edozein modura, nolanahi.

Ezin zuela egiten ahal. Ezin zuela egin.

Baziren biga berdin hiru. Bi izan zitezkeen edo agian hiru.

TRANSKRIPZIOA

Aurkezlea. Eskerrik asko, Aurkene. Eta Ipar Euskal Herrian 180 biztanle-inguru dituen Mendibe herriskan gertakari benetan bitxia izan dute. 2018aren bukaeran bertako baseliza batean zeukaten 800 urteko ganderailu bat desagertu egin zen. Bueno ba, orain, 3 urte eta erdi geroago, Herriko Etxe parean azaldu da, ohar batekin. Zer jartzen duen eta nork idatzi duen oharra? Hemen, erantzuna.

Off ahotsa. Mendibeko Herriko Etxean gordeta dagoen ganderailu honek istorio bitxi bezain adierazkaitza gordetzen du.

Sébastien Ihidoy, Mendibeko auzapeza (alkatea). Duela hiru urte eta erdi, beraz, ebatsi zaukuten (ziguten) ganderailua, eta horra, ganderailua ekarri daukute (digute) Herriko Etxearen aitzinerat. Hori da misterioa.

Irati Errandonea kazetaria. Ganderailua hementxe azaldu da, Herriko Etxe parean. Baina herritik 11 kilometrora dagoen Iratiko Salbatore kapera honetatik ebatsi zuten.

Sébastien Ihidoy. Artzain-laborari batek ikusi zuen borta hori erauzirik, hautsirik. Eskaileretarik goitik, beraz, horrek erran nahi du zernahi gisaz gizon batek ez zuela egiten ahal. Baziren biga, berdin hiru.

Off ahotsa. Lortutakoaren azalpena arduradunaren nortasunean egon liteke, ohar bat utzi baitu ganderailuarekin batera.

Sébastien Ihidoy. 800 urte behar izan ditut Salbatoreko kaperatik ateratzeko, bainan azkenean lortu dut ganderailua Mendiberat ekartzea. Orain zuena da, Mendibeko herriarena. Basanderea.

Off ahotsa. Gaur gaurkoz, gertatutakoaren atzean nor dagoen ez dakite. Baina Mendiben gauza bat argi dute, istorio honek kondaira berri bat hasteko osagai guztiak dituela.